

II.

PRIKAZI I OSVRTI

Predstavljena knjiga o Rudolfu Bićaniću

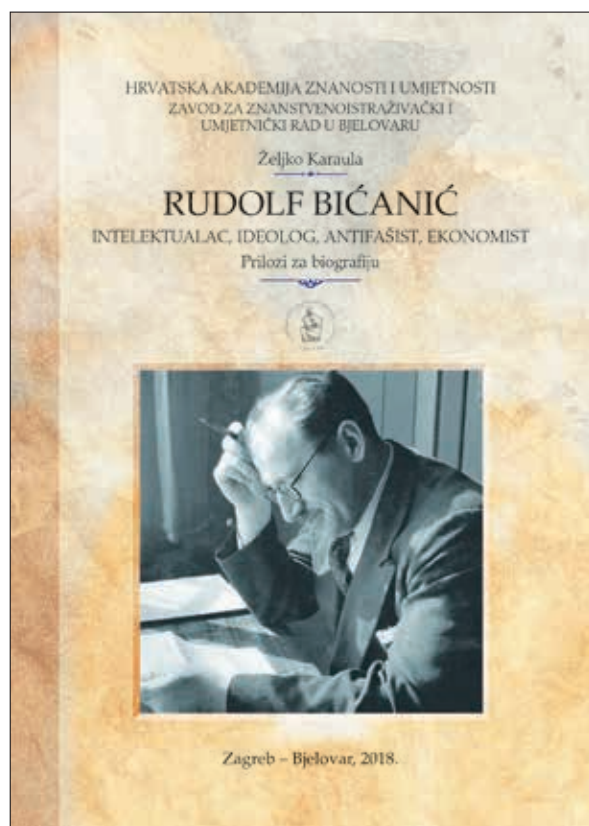
Željko Karaula: *Rudolf Bićanić – intelektualac, ideolog, antifašist, ekonomist: prilozi za biografiju.*

Zagreb – Bjelovar: Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad, 2018.

Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, nastavljajući bogatiti vlastitu nakladničku djelatnost pripremio je i objavio knjigu dr. sc. Željka Karaule *Rudolf Bićanić – intelektualac, ideolog, antifašist, ekonomist: prilozi za biografiju* (2018.) kao 8. knjigu u ediciji *Posebna izdanja Zavoda u Bjelovaru*. Usto, izraz je to nastojanja da Zavod omogućuje i pridonosi proučavanju znamenitih osoba koje su svojim radom pridonijele razvoju šireg bjelovarskog područja. Jedna od takvih je osoba i Rudolf Bićanić, velikan hrvatske ekonomske misli, vizionar, zagovornik veće ekonomske, političke i kulturne neovisnosti Hrvatske 30-ih godina 20. stoljeća.

Važno je spomenuti i činjenicu da je istog dana, a prije predstavljanja knjige, svečano otkrivena spomen-ploča Rudolfu Bićaniću na kući u Mažuranićevoj 2. Spomen-ploču postavili su Družba „Brać hrvatskog zmaja“, Zmajski stol Bjelovarsko-bilogorske županije, Grad Bjelovar i Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru. Na svečanosti otkrivanja govorili su: Valna Bastijančić-Erjavec, dogradonačelnica, prof. dr. sc. Nevio Šetić, Veliki meštar Družbe i Ilija Pejić, pročelnik Zmajskog stola u Bjelovaru.

Knjiga je predstavljena javnosti 27. rujna 2018. godine, a sudjelovali su prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, glavni i odgovorni urednik knjige i voditelj Zavoda, prof. dr.

sc. Vladimir Strugar, urednik knjige i upravitelj Zavoda, akademik Dragutin Feletar, recenzent, autor dr. sc. Željko Karaula i prof. dr. sc. Ivo Bićanić, sin Rudolfa Bićanića.

Prof. dr. sc. Vladimir Strugar, kao moderator, istaknuo je važnost knjige kao prinos istraživanju života i rada znamenitih osoba šireg bjelovarskog područja. Akademik Dragutin Feletar, recenzent, ocijenio je kako je knjiga značajan prinos osustavljanju životopisa i bibliografije velikog znanstvenika i političara; kroz njegov se životni put zrcali povijest hrvatskoga naroda u jednom osjetljivom razdoblju, što je autor značajki i kontekstualno obradio.

Prigodne riječi prof. dr. sc. Slobodana Kaštele sažele su važne činjenice i dojmove o knjizi te ih donosimo u integralnom obliku.

„S velikim sam zadovoljstvom prihvatio poziv da večeras budem jedan od predstavljača knjige Željka Karaule pod nazivom *Rudolf Bićanić – intelektualac, ideolog, antifašist, ekonomist: prilozi za biografiju*. To sam učinio iz dva razloga.

Prvi je, što je autor knjige, povjesničar Željko Karaula jedan od najaktivnijih suradnika našeg Zavoda u Bjelovaru.

Drugi je razlog osobne prirode budući da sam kao student Pravnog fakulteta u Zagrebu imao prigodu upoznati profesora Rudolfa Bićanića davne 1962., slušati njegova predavanja i polagati ispit iz predmeta *Ekonomska politika Jugoslavije*.

Neposredan povod za pisanje ove knjige, prema riječima samog autora, bio je organizirani skup *Znamenite osobe u povijesti grada Bjelovara s posebnim osvrtom na članove Hrvatske akademije sa šireg bjelovarskog područja*, koji je naš Zavod priredio 2016. godine. Na tom je skupu Željko Karaula imao izlaganje o životu i radu dr. Rudolfa Bićanića rođenog u Bjelovaru 1905., a preminulog u Zagrebu 1968., pa je odlučio taj rad djelomično proširiti i objaviti u ovoj studiji i to upravo u prigodi obilježavanja 50-te obljetnice Bićanićeve smrti. Knjiga obasiže 140 stranica, a strukturirana je u tri cjeline. Prva donosi opsežnu biografiju Rudolfa Bićanića, druga pruža do sada nepoznate dokumente interne i tajne komunikacije dr. Bićanića i Josipa Broza Tita tijekom ratne 1944. godine, dok treći dio donosi bogatu bibliografiju knjiga koje Bićanića predstavljaju kao istaknutog političara i ekonomistu.

U prvoj cjelini autor piše o Bićanićevu djetinjstvu i mladosti u Bjelovaru te o studiju u Parizu i Zagrebu, zatim o njegovom političkom angažmanu unutar Ujedinjene revolucionarne omladine i kasnije Hrvatske seljačke stranke te trogodišnjeg robijanja u Srijemskoj Mitrovici, zajedno s dr. Vladkom Mačekom. Poseban dio posvećen je Bićanićevoj najpoznatijoj knjizi *Ekonomska podloga hrvatskog pitanja* (1938.) u kojoj, na temelju priložene dokumentacije, otvoreno i jasno ukazuje na ekonomsku eksploataciju hrvatskog naroda u Kraljevini Jugoslaviji. Interesantno je spomenuti da je predgovor toj knjizi napisao čelnik HSS-a Vladko Maček, s kojim se Bićanić već 1945. politički definitivno razišao. Sporazum Cvetković – Maček doveo je Bićanića 1940. na istaknuto mjesto predstojnika Direkcije za vanjsku trgovinu u Beogradu, na kojem je ostao do izbijanja II. svjetskog rata na našim prostorima. Ratno je vrijeme proveo u Londonu zajedno s jugoslavenskom izbjegličkom vladom. Nakon Sporazuma Tito – Šubašić imenovan je predstavnikom Nacionalnog komiteta za oslobodjenje Jugoslavije u Londonu i predstavnikom vlade u vijeću UNRRA-e. Među njegove glavne zasluge iz tog razdoblja, prema mišljenju Uroša Dujšina, njegovog suradnika na Pravnom fakultetu, treba ubrojiti i to što je postigao da je nakon završetaka rata jugoslavensko zlato vraćeno u zemlju i da je Titova Jugoslavija postala korisnicom pomoći UNRRA-e. Početkom 1945. Bićanić se vratio u Beograd i tamo preuzeo svoju predratnu dužnost predstojnika Direkcije za vanjsku trgovinu. U novoj vladi, osnovanoj nakon izbora 1946. godine, za Bićanića kao čovjeka širokih demokratskih nazora i hrvatskog domoljublja, više nije bilo mjesta, zaključuje Dujšin. Kao profesor prihvatio je Katedru ekonomike Jugoslavije na Pravnom fakultetu u Zagrebu i na tom mjestu ostao je sve do prerane smrti 1968. godine.

U drugom dijelu knjige Željko Karaula donosi tematsku građu koja pripada u tzv. povijest diplomacije. Riječ je o izvorima koji u historiografiji nisu do sada korišteni.

Ta građa sadržava 24 izvještaja upućenih tijekom 1944. Narodnooslobodilačkom odboru odnosno Komitetu Jugoslavije koje su zajednički ili pojedinačno pisali Rudolf Bićanić i Vladimir Velebit te šest telegrama koje je Bićanić uputio maršalu Titu.

Treća cjelina knjige, koju večeras predstavljamo, sadrži bogatu bibliografiju knjiga profesora Bićanića, a podjednako tako i arhivskih dokumenata te literature koja je korištena prigodom pisanja ove studije.

Dozvolite mi na samom kraju ovog izlaganja da kažem nekoliko riječi sjećanja studenta o markantnoj figuri profesora Bićanića. Meni kao i ostalim studentima ostao je u sjećanju kao vrstan predavač koji je svojom retorikom, bogatim međunarodnim iskustvom, načinom izlaganja i izborom tema, prenosio svoje bogato znanje studentima koji su pratili sva njegova predavanja i rado pisali seminare iz njegovog predmeta. Uvijek je bio neposredan sa studentima obraćajući im se kao sebi ravnim, iskričav i polemičan u svojim tezama. Među studentima uživao je status vrhunskog profesora i istovremeno drage i omiljene osobe.

Umjesto zaključka. Knjiga Željka Karaule *Rudolf Bićanić – intelektualac, ideolog, antifašist, ekonomist* predstavlja značajan doprinos potpunijoj biografiji ovog znamenitog Bjelovarčanina pa je preporučam svima zainteresiranim za ne tako davnju povijesnu i ekonomsku problematiku hrvatskog naroda, a autoru knjige upućujem iskrene čestitke na još jednoj knjizi.“

Dr. sc. Željko Karaula, autor knjige, opisao je poticaje za njezino pisanje, objasnio širi društveni i vanjskopolitički kontekst u kojem je djelovao Rudolf Bićanić kao intelektualac, političar, znanstvenik i profesor ekonomskih tema na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Kazao je i to da knjiga ima prije svega politički karakter iako ni Bićanićev ekonomski rad nije zaobiden te da ona interpretira okvir za ekonomsku, socijalnu i kulturnu povijest hrvatskoga naroda kroz borbu za nacionalnu ravnopravnost u staroj i novoj Jugoslaviji te posebno kroz strašnu dramu svjetskog rata.

Posebno je emotivno govorio prof. dr. sc. Ivo Bićanić, sin Rudolfa Bićanića, ne skrivajući zahvalnost i zadovoljstvo što su prepoznate vrijednosti njegova oca, što je njemu u čast objavljena knjiga i postavljenja spomen-ploča u Bjelovaru, što postaje i ostaje dijelom onih znamenitih osoba na čijim će se temeljima graditi novo i bolje. Ili jednostavno – što nije zaboravljen u sredini do koje mu je cijeli život bilo naglašeno važno.

VLADIMIR STRUGAR

Knjigu su predstavili (s lijeva): prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, akademik Dragutin Feletar, prof. dr. sc. Vladimir Strugar, prof. dr. sc. Ivo Bičanić i autor dr. sc. Željko Karaula